

EĞİTİM FAKÜLTELERİ YABANCI DİLLER EĞİTİMİ BÖLÜMLERİNDE OKUL DENEYİMİ VE ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI: UYGULAMALAR – SORUNLAR – ÖNERİLER

Yrd.Doç.Dr. Celal KUDAT
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Alman Dili Eğitimi ABD
ckudat@uludag.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi, Fransız Dili Eğitimi ve İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dallarında yürütülmekte olan Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması ile ilgili uygulamaları, yaşanan sorunları ve olası çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Eğitim Fakültelerinin öğretmen yetiştirme çabalarında, deyim yerinde ise “HASAT MEVSİMİ” dir. Hasadın bereketli ve nitelikli olabilmesi için, bir yandan tohum ekiminden hasada kadar olan sürecin çok iyi izlenmesi, diğer yandan da hasat sürecinin uygun koşullarda, başarı sağlayacak bir yöntemle, etkili araç ve gereçlerle yapılması gerekir. İlk olarak Y.Ö.K. Öğretmen Yetiştirme Yönetmeliği, ders programları ile U. Ü. Eğitim Fakültesi Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi analiz edilmiştir. Ayrıca 1999-2000 eğitim-öğretim yılından bu yana araştırmacının danışman ve uygulama koordinatörü olarak deneyim ve gözlemlerim, danışman öğretmen elemanları ve uygulama okulları rehber öğretmenlerinin araştırmacıyla paylaştıkları gözlemleri dikkate alınmıştır ve uygulamaya katılan aday öğretmenlerin gözlem ve raporlarından oluşan veriler değerlendirilmiştir.

Uygulama sürecinde dört adet önemli sorun belirlenmiştir: a)Fakülte ve Bölümler bazında idari koordinasyondan kaynaklanan sorunlar; b) İl / ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve Uygulama Okulu yönetiminden kaynaklanan sorunlar; c) Danışman öğretim elemanı ve rehber öğretmenin neden olduğu sorunlar; Son olarak da, uygulamaya katılan adayların oluşturduğu sorunlar.

Belirlediğimiz bu sorunlara önereceğimiz çözümler de şunlar olacaktır: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması incelendiğinde, Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde yer alan üç Anabilim Dalında - Alman Dili Eğitimi, Fransız Dili Eğitimi ve İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı – oluşan nitel ve nicel farklılıklar gözlenmektedir. Bursa ve Türkiye'nin birçok ili Ortaöğretim ve İlköğretim Okullarında İngilizce birinci Yabancı Dil olarak öğretilirken, Almanca ve Fransızca çoğunlukla ikinci Yabancı Dil olarak öğretilmektedir. Gerek öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde, gerekse Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması süreçlerinde bu farklılığın dikkate alınması ihtiyacı vardır. Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması sürecine kadar aldıkları eğitim-öğretim mesleğin öngördüğü donanıma sahip hale getirilmeli, adaylar uygulamadan önce bazı önkoşulları gerçekleştirilmeden bu sürece dâhil edilmemelidir. Fakülte ve Milli Eğitim Müdürlükleri arasında gönüllü ve sürekli işbirliği sağlanmalı, uygulama okullarında sayısal yığılmaları önleyecek biçimde uygulama grupları oluşturulmalıdır. Okul Deneyimi ile Öğretmenlik Uygulaması arasındaki bağlantı ve farklılıklar anlaşılır biçimde belirlenmeli ve uygulama süreci de buna uygun yürütülmelidir. Eğitim Fakültelerinin geneline hitap eden uygulama rehberi yerine, bölümlerin özelliklerine uygun uygulama rehberinin geliştirilmesi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü'nün böyle bir çalışması olmuştur, ama bu çalışmanın da yeniden güncelleştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması için bölümlerin özelliklerine uygun değerlendirme ölçütleri geliştirilmeli ve uygulanmasında asgari müşterekler oluşturulmalıdır. Danışman öğretim elemanı ile okul rehber öğretmeni sürekli işbirliği halinde olmalı, karşılıklı ziyaretlerle uygulamalar hakkında bilgi ve öneri alışverişinde bulunmalıdırlar. Her yarıyıl sonunda, uygulamaya katılan adaylara bir anket uygulanarak, uygulamalar hakkındaki dönütleri alınmalı ve sonraki uygulamalarda bu hususlar

dikkate alınmalıdır. Her yarıyılın başında ve sonunda, fakülte uygulama koordinatörü öncülüğünde danışman öğretim elemanlarıyla değerlendirme seminerleri yapılmalıdır. İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde de yarıyıl başlamadan önce ve yarıyıl bitiminden hemen sonra rehber öğretmenlerle bilgilendirme ve değerlendirme seminerleri yapılmalıdır. Sayısal yığılma oluşması halinde, ya her yarıyıl belirlenen alandan öğretmenleriyle veya her alandan temsilci öğretmenlerle bu seminerler uygulanabilir.

THE SCHOOL EXPERIENCE AND TEACHING PRACTICE COURSES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION DEPARTMENTS OF EDUCATION FACULTIES: APPLICATIONS, PROBLEMS AND IMPLICATIONS

ABSTRACT

The present study aims to investigate into the applications and problems concerning the School Experience and Teaching Practice courses given at the German Language Teaching, French Language Teaching and English Language Teaching divisions of the Foreign Languages Education department of the Education Faculty of Bursa Uludag University and to propose possible solutions. School Experience and Teaching Practice are the "HARVEST TIME" for education faculties. For the harvest to be rich and of high quality, both the process between seeding and harvesting should be monitored very carefully and the harvesting process itself should be carried out under appropriate conditions with proper methods and effective measurement tools. While carrying out the study in hand, firstly the Higher Education Institute (HEI) teacher training regulations, course programs and Uludag University Education Faculty School Experience and Teaching Practice guidelines were analyzed. Moreover, my own experiences and observations as a student advisor and the implementation coordinator since 1999-2000 academic year and those that advisor instructors and guidance teachers at implementation schools have shared with me and the data composed of observations and reports by teacher trainees participating to the practicing courses were taken into consideration.

During the researching process, four important problems were identified: a) Those caused by the insufficient administrative coordination between the departments of the Faculty; b) Those caused by the provincial/district national education directorates and implementation school administrations; c) Those caused by advisor instructors and guidance teachers; d) And lastly, those caused by teacher trainees participating to the practice

The followings are the possible solutions to the identified problems: When the School Experience and the Teaching Practice courses given at the Foreign Languages Education Department of Education Faculty of Uludag University are examined, both qualitative and quantitative differences were observed at the three divisions of the Foreign Languages Education Department - German Language Teaching, French Language Teaching and English Language Teaching. While English is taught as the first Foreign Language at the secondary and primary schools both in Bursa and in most cities of Turkey, German and French are taught mostly as a second Foreign Language. These differences should be taken into account both in the process of training teacher candidates and in the School Experience and Teaching Practice processes. Teacher candidates should be prepared for the School Experience and Teaching Practice courses and those who have not fulfilled the pre-requisite requirements should not be involved in this process. A voluntary and continuous collaboration should be achieved between the University and the provincial/district national education directorates, practice groups should be formed in a way that will prevent numerical accumulations at implementation schools. The connections and differences between the School Experience and Teaching Practice courses should be determined clearly and the practicing process should be executed accordingly. The practicing guidelines prepared for all the Education Faculties should be replaced by the one to be developed considering the characteristics of the divisions. Although Canakkale Onsekiz Mart University Education Faculty Foreign Languages Education Department carried out a study of this kind, it requires updating again. Criteria for the evaluation of the School Experience and Teaching Practice courses should be developed

considering the characteristics of the divisions and the least common denominators should be determined. Advisor instructors and guidance teachers at implementation schools should be in continuous collaboration and make an exchange of ideas and suggestions about practices through mutual visits. At the end of each term, the teacher candidates participating to the practice should be given a questionnaire and should be asked for their opinions about practices and those should be taken into consideration in the following terms. Evaluation seminars should be held with advisor instructors in the lead of the Faculty practicing coordinator at the beginning and the end of each term. Information and evaluation seminars should be held at the provincial national education directorates before the beginning of and just after the end of each term with guidance teachers at implementation schools. In case of numerical accumulation, these seminars can be held either with teachers from the pre-determined fields or with those representing each field.

GİRİŞ

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Eğitim Fakültelerinin öğretmen yetiştirme çabalarında, deyim yerinde ise “HASAT MEVSİMİ” dir. Hasadın bereketli ve nitelikli olabilmesi, bir yandan tohum ekiminden hasada kadar olan sürecin çok iyi izlenmesi, diğer yandan da hasat sürecinin uygun koşullarda, başarı sağlayacak bir yöntemle, etkili araç ve gereçlerle, ihtiyaç duyulan süre içinde ve de ilgili tarafların gönüllü ve verimli katkılarıyla gerçekleşebilir.

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması süreçleri her fakültenin kendi oluşturduğu yönetmelik ve yönergelerle uyularak, her Bölüm ve Anabilim Dalının kendi koşulları içinde gerçekleştirilmektedir. 2006 yılına kadar Eğitim Fakültesi öğrencileri 1. sınıf 2. yarıyılında Okul Deneyimi-I, 4. sınıf 7. yarıyılında Okul Deneyimi-II, 4. sınıf 8. yarı yılında Öğretmenlik Uygulamasına katılıyorlardı. Birçok gerekçeden ötürü Okul Deneyimi-I arzu edilen verimliliği sağlayamadı ve yeni ders programından çıkarıldı. Y.Ö.K.’ün Eğitim Fakülteleri için geliştirdiği merkezi yeni ders programı, bazı üniversitelerde 2006-2007 eğitim- öğretim yılından itibaren, Uludağ Üniversitesi gibi bazı üniversitelerde de bir yıl gecikmeyle 2007-2008 eğitim öğretim yılından itibaren, birinci sınıflardan başlayarak, aşamalı olarak her yıl bir üst sınıfı kapsayacak şekilde uygulamaya konuldu. Böylece yeni programda 7. yarıyılında Okul Deneyimi ve 8. yarıyılında da Öğretmenlik Uygulamasına yer verilmiş oldu. Uygulamanın yürütülebilmesi için fakültelerin yönetmelik ve yönergelerinin yanında, Y.Ö.K ve Dünya Bankası işbirliği ile “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” çerçevesinde bir komisyona hazırlatılan, “Öğretmen Yetiştirme Dizisi, FAKÜLTE OKUL İŞBİRLİĞİ” kitabı kaynak olarak kullanıldı.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi, Fransız Dili Eğitimi ve İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dallarında yürütülmekte olan Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması ile ilgili uygulamaları, yaşanan sorunları ve olası çözüm önerilerini ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Y.Ö.K. Öğretmen Yetiştirme Yönetmeliği ve ders programlarının analizi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Yönergesinin analizi yapıldı. 1999-2000 eğitim-öğretim yılından bu yana araştırmacının kendi deneyim ve gözlemleri, danışman öğretim elemanları ve uygulama okulları rehber öğretmenlerinin gözlemleri dikkate alındı. Uygulamaya katılan aday öğretmenlerin gözlem ve raporları incelendi.

SINIRLILIKLAR

Çalışmamızın sınırları, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması sürecindeki sorunların incelenmesi ve çözümler önerilmesidir. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması incelendiğinde, Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde yer alan üç Anabilim Dalında - Alman Dili Eğitimi, Fransız Dili Eğitimi ve İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı – oluşan nitel ve nicel farklılıklar gözlenmektedir. Bursa ve Türkiye'nin birçok ilinde ilköğretim ve ortaöğretim okullarında İngilizce birinci Yabancı Dil olarak öğretilirken, Almanca ve Fransızca çoğunlukla ikinci Yabancı Dil olarak öğretilmektedir. Gerek öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde, gerekse Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması süreçlerinde bu farklılığın dikkate alınması ihtiyacı vardır.

BULGULAR

İyi niyetli tüm çabalara rağmen, gerek Okul Deneyimi gerekse Öğretmenlik Uygulaması süreçleri bugün hala birkaç açıdan sorunlarla birlikte yürütülmektedir. Sorunları şu dört ana başlık altında sıralamak olasıdır:

ÜNİVERSİTE – FAKÜLTE KAYNAKLI SORUNLAR

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Öncesi Eğitim-Öğretimle İlgili Sorunlar

2000-2001 eğitim-öğretim yılına kadar ÖSYM nin uyguladığı ÖSS de Yabancı Diller Eğitimi Bölümlerine girebilmek için, eğitimini alacağı dilde sınava girme zorunluluğu uygulanıyordu (ÖSYM-1999, 2000). Lise ders programlarında ve alan uygulamaları neticesinde ortaöğretimdeki “Yabancı Dil Kolu” üç büyük kentimiz dışında, sadece İngilizce eğitimi yapılarak sürdürülmektedir, diğer dillerin öğretimi farklı gerekçelerle fiili olarak uygulanmaz hale gelmiştir. Örneğin daha önceki yıllarda “Almanca” dil puanı ile öğrenci alan “Almanca Öğretmenliği”, “Fransızca” dil puanı ile öğrenci alan “Fransızca Öğretmenliği” Bölüm/Anabilim Dalları artık “İngilizce”den sınava girmiş adayları kabul etmek durumunda kaldılar. Bu adaylar Almanca/Fransızca’ yı daha önce ya hiç bilmedikleri veya haftada sadece iki saat ikinci Yabancı Dil olarak sınırlı ölçüde öğrendikleri halleriyle yüksek öğrenimlerine başlıyorlar. Bu gurup önbilgilerinin yetersizliği nedeniyle öncelikle seviye tespit sınavı sonunda Hazırlık Sınıfı okumak durumundadır. İngiliz Dili Eğitimi okuyan adaylar ise ortaöğretimdeki eğitimlerinin desteği ile seviye sınavında başarılı olup Almanca/Fransızca okuyan emsallerinden bir yıl erken eğitimlerini tamamlayabiliyorlar. Hazırlık sınıfı okumak tabii ki temel dil bilgisi edinmede büyük destek oluşturmaktadır, ancak 4. sınıfa gelen öğrencilerimizin konuşma becerilerini yeterince geliştiremedikleri, konuşurken de İngilizce aksan kullanmaya devam ettiklerini gözlemekteyiz. Yüksek Öğrenimin ilk iki yılında “Dil Becerilerini” geliştirmeye yönelik eğitim yapılırken, üçüncü ve dördüncü sınıflarda “Öğretmenlik Mesleğine” yönelik çalışmalara yer verilmektedir. Ancak şu ana kadar Almanca/Fransızca Öğretmenliği adaylarına öğrendikleri dili ikinci Yabancı Dil olarak değil de, birinci Yabancı Dil gibi öğretmeye çalışılmaktadır. İleri aşamalarda da Almanca

ve Fransızca'nın ortaöğretimde ikinci Yabancı Dil veya Seçmeli Ders olarak nasıl öğretileceği eğitimi verilememektedir. Bunların sonucunda da “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması”ndaki yansımalar beklentileri karşılamamaktadır.

İngiliz Dili Eğitimi açısından olaya baktığımızda daha farklı bir sorunla karşılaşmaktayız. Bu gurup öğretmen adayları emsallerine oranla daha donanımlı ve yüksek puanla yüksek öğrenime başlamaktalar. Mezun olduklarında da öğretmen olarak atanma oranları öteki alanlara göre daha şanslı görünmektedir. “Nasıl olsa ihtiyaçlarını karşılayacak bilgileri vardır.” “Nasıl olsa açıkta kalmazlar.” v.b. duygusal yaklaşımlar, eğitim-öğretim programları ile uygulamalardaki titizliği aksatmaktadır.

Üniversitelerde uygulanmakta olan başarıyı ölçme araç ve yöntemleri de bir adayın kendi alanında yetkinlik kazanması için önemli bir etken oluşturur. Örneğin Uludağ Üniversitesinde şu anda kısmen müdahale edilmiş “Bağlı Değerlendirme” kullanılmaktadır. Bu değerlendirme biçiminde bir yandan yönetimin öngördüğü yönlendirmeler yapıldığından tam da sınıf ortalamasına dayalı bir değerlendirmeyi vermemekte, öte yandan da konulan asgari limitler bir öğretmen adayının yeterlilik düzeyini göstermekten uzak kalmaktadır. Uludağ Üniversitesinde başarılı sayılabilmek için, ham puan alt limiti 40 puan, final sınavının değerlendirmeye alınabilmesinin başarı alt limiti 20 puan olarak hesaba alınmaktadır. Bunun anlamı; sınıf ortalaması yüksek olduğunda 50 li ve 60 lı puanlar başarısız görünebilmekte, sınıf ortalamalarının düşük olduğu durumlarda da, final sınavında 20 puan ve üzeri, ortalama da 40 puan ve üzeri bir performansa ulaşıldığında aday “başarılı” kabul edilmektedir. Öğretmen adaylarının eğitim-öğretim açısından önbilgilerinin/hazır bulunuşluk düzeylerinin bir bardağın hiç değilse yarısını doldurmasını beklemek hiçte yüksek bir beklenti olarak görülmemelidir. Bir başka deyişle, adayın başarı için dönem sonu sınavları ile dönem içi ve dönem sonu performans ortalamalarının en az 50 puan ve üzeri olarak belirlenmesi, adayın uygulamada da iyi bir performans göstermesine neden olacaktır.

Bu üç neden bazen örgencilerde rahatlık yaratmakta, öğrenmek için yeterince istekli davranmalarını engellemektedir. Bazen de öğretim elemanlarının kendi programlarını hazırlayıp uygulamada “rahat” davranmaya sebebiyet vermektedir.

Fakülte ve Bölümler Bazında İdari Koordinasyondan Kaynaklanan Sorunlar
Eğitim Fakültelerinde “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” çalışmaları Yönetim Kurulunun Kabul ettiği bir Uygulama Yönergesi çerçevesinde bir Dekan Yardımcısı koordinasyonunda, her öğretim yılı başında veya yarıyıl bitmeden bir sonraki dönem çalışmalarına başlanır. Bölüm / Anabilim Dalı temsilcilerinin katıldıkları toplantılarda uygulanacak genel çerçeve, yönerge ve yöntemler belirlenir, temsilcilerin de bu bilgileri kendi Bölüm / Anabilim Dalındaki Öğretim elemanlarıyla paylaşması ve uygulaması beklenir. Ancak kuramsal boyutta “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” için planlanan çalışmalar, uygulama safhasına gelindiğinde uyuşmazlıklar başlar, aksamalar görülür. Gözlenen bu uyuşmazlıklar çoğu zaman üzerine gidilip düzeltilmesi yerine hasıraltı edilmesi tercih edilmektedir. Karşılaşılan sorunlar kapalı kutu olarak tutulmaya çalışılır, bir üst sorumluya iletilmez, iletildiğinde de kimi zaman bu davranış üst yetkili tarafından hoş karşılanmaz veya tüm girişimlere rağmen çözmek yerine belirsiz bir zamana ertelenebilmektedir. Somut örnekle açılırsak: 1999-2000 eğitim-öğretim yılından bu yana uygulan “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” arasındaki farkların neler olduğu, geçişlerin nasıl olacağı netlik kazanmamıştır.

Öncelikle Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Uygulama Yönergesine bakıldığında; Öğretmenlik Uygulamasına katılabilmesi için adayların bazı ön koşulları yerine getirmesi istenmektedir. Her adayın ilk iki sınıftan başarısız dersinin bulunmaması, ilk altı yarıyıldan alınan “Öğretmenlik Meslek Dersleri” (Pedagojik Formasyon Dersleri) ile Özel Öğretim Yöntemleri I ve II derslerinden ve “Okul Deneyimi”nden başarılı olması ön koşuldur. Ancak bütün bu ön koşulları yerine getiren adayın alan bilgisiyle ilgili hiç bir ön koşul yoktur. İlk iki sınıfın derslerinden başarılı olan (çoğunlukla 40 puan ortalamasına ulaşan) adayın alanı olan Yabancı Dilde ne derecede yeterli olacağını ölçen bir koşul

bulunmamaktadır. Okul Deneyimi için de her hangi bir ön koşul ön görülememektedir.(Uygulama Yönergesi 1999, 2009)

Eğitim Fakülteleri Yabancı Diller Eğitimi Bölümlerinde Alman Dili Eğitimi, Fransız Dili Eğitimi ve İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalları yer almaktadır. Her Anabilim Dalı aslında bağımsız birer birimdir. Öğretim elemanı ve öğrenci sayıları biri birlerinden farklıdır. Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı Anabilim Dalı bazında, İngiliz Dili Eğitiminde ikili öğretim de olduğu için oran daha yüksektir. Böylece uygulamaya gidecek aday sayısı, uygulamaya gidilecek okul sayısı ve her öğretim elemanının danışmanlık yapması gereken öğrenci sayısı daha fazla olmaktadır. Alman Dili Eğitimi ile Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dallarında uygulamaya gidecek öğrenci sayısı, oluşturulacak gurup sayısı, her guruptaki aday öğrenciler dönem başında belirlenebilirken. İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalında öğrencilerin derse yazılmaları beklenmektedir. Her yarıyıl başlangıcında derse yazılma süreleri farklı nedenlerle uzatıldığından, uygulamaya katılan öğrenci sayısını belirleyip, uygulama guruplarını oluşturmak zaman almaktadır. Bazı guruplar dönem başında uygulamaya başlarken, bazı Anabilim Dallarında guruplar dördüncü ve hatta beşinci hafta uygulamaya başlayabilmektedirler. Her yarıyılın sonunda yapılan “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” ile ilgili Bölüm / Anabilim Dalı Koordinatörleri toplantısında, o dönemle ilgili gelişmelerin rapor halinde fakülte uygulama koordinatörlüğüne iletilmesi gerekmektedir. Ancak bazen danışman öğretim elemanları ya kimseyi kırmamak adına veya yeterince izleyemedikleri için gelişmeleri tam rapor etmemektedirler. Bir uygulama okuluna ertesi dönem bir başka öğretim elemanı danışman olarak gittiğinde, aksaklıklar daha net ortaya çıkmaktadır. Bazen de tam bir titizlikle hazırlanan raporların bir üst mercide belki de hiç okunmadığını görülmektedir.

Uygulama Başvuru Kaynağının Güncelleme İhtiyacı

Uygulamalarda başvuru kaynağı olarak kullanılan “Öğretmen Yetiştirme Dizisi, FAKÜLTE OKUL İŞBİRLİĞİ” kitabı kullanılmaktadır. Eğitim Fakültelerinin bütün bölümlerine genel düzeyde hitap etmeyi amaçlayan bu kaynak ve

Bölüm/Anabilim Dallarının yeni koşullarına cevap verememektedir. Bu kaynak kitap hazırlandığında Okul Deneyimi I ve II uygulaması bulunuyordu. Yeni düzenlemede ise sadece yedinci yarıyıldaki “Okul Deneyimi” uygulaması bulunmaktadır. İyi niyetle hazırlanan bu kaynakta yer alan ilk üç başlık, terminoloji, genel çerçeve ve yönetmelik /yönergelere yer verdiği için hala uygulanabilme sansına sahip olsa da; işleyiş, uygulama ve değerlendirmeye yönelik diğer dört başlığın uygulanmasında farklı sorunlar yaşanmaktadır. Burada belirlenenler uygulama ve beklentiler Yabancı Diller Eğitime uygun değildir. Durumun ayırımına varan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Elemanları “Yabancı Diller Eğitimi Bölümleri İçin TEORİDEN PRATİĞE ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI” adıyla yeni bir başvuru kitabı geliştirmişlerdir(Köksal, 2008). Mart 2008 de ilk basımı gerçekleştirilen bu kaynağın, maalesef daha başından beri yeniden güncellenme ihtiyacı göstermektedir. Gerekçesi ise, Editörün ve yazarlarının daha başlangıçta belirttiği gibi bu kaynak 2004-05 eğitim öğretim yılı uygulamalarını esas alarak hazırlanmış olmasıdır(Köksal 2008; Topkaya, Yavuz ve Erdem 2008). Çünkü bu eğitim-öğretim yılında Okul Deneyimi I – II uygulamaları ayrı ayrı yapılmaktaydı, yeni programda ise birleştirilmiş haldedir. İki kısımdan oluşan bu kaynağın birinci kısımda yer alan genel öğrenme- öğretim kuramları ve öğretmen profili’nin ortak çizgileri güncelliğini sürdürürken, ikinci kısımda yer alan ilk beş bölüm “Fakülte Okul İşbirliği” kaynağından neredeyse bire bir alınmış, altıncı ve yedinci bölümler kısmen “İngiliz Dili Eğitimi”ne uyarlanmış ve yapılan uygulamalardan edinilen deneyimlere yer verilmiştir. Almanca ve Fransızca öğretimiyle ilgili hiçbir bilgiye yer verilmemiştir. Değerlendirme çizelgesi alana özgü hale dönüşmemiş, haftalık ders planlamasında sadece “İngilizce dilbilgisi” konularına yer verilmiş, okuma-anlama, yazılı ve sözlü ifade becerilerine yer verilmemiştir.

Yeniden “Fakülte Okul İşbirliği” kaynağına döndüğümüzde, karşılaştığımız şu durumlara dikkat çekmek isterim: Her Bölümün izleyeceği / katılacağı haftalık etkinlikler ile değerlendirme ölçütleri standartlaştırmaya gitme amacıyla aynılaştırılmıştır. Her Bölüm/ Anabilim Dalının gerektirdiği alan bilgisi ve

uygulama yöntemleri ve değerlendirme biçimleri arasında farklılıklar vardır. Bu nedenle “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” amaç, işleyiş, kapsam, uygulama ve değerlendirme ölçütleri Yabancı Dil Eğitiminin gerektirdiği biçimde, Yabancı Dil Öğretiminin gerektirdiği dört temel beceriyi kapsayacak biçimde planlanması ve uygulanması gereği vardır.

MİLLİ EĞİTİM İL/İLÇE/OKUL YÖNETİMİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

İl / İlçe Milli Eğitim Yönetiminden Kaynaklanan Sorunlar

Her yarıyılın başında Eğitim Fakültesi Dekanlığı Rektörlük üzerinden İl Milli Eğitim Müdürlüğüne uygulama yapacağı Ortaöğretim / İlköğretim Okul isimleri, uygulama yapılacak alanlar ve uygulamaya katılacak öğretmen adaylarının gurup ve sayısını yaklaşık bilgilerle bildirir. Milli Eğitim İl Müdürlüğü de Merkez ilçelerdeki İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığıyla durumu ilgili okullarla paylaşır ve onlardan uygulamalarda görev alacak idari personel ve Rehber öğretmen isimlerini talep eder. Okul Müdürlerinin ilettikleri bilgiler, gidilen yolun aksi istikametini izleyerek tekrar Eğitim Fakültesi Uygulama Koordinatörlüğüne döner. Buraya kadar izlenen prosödürlüğe ilgili pek bir sorun görünmemektedir. Ancak dikkatle bakıldığında, işlemlerin ağırlıklı olarak yazışmalar üzerinden izlendiği görülecektir. Örneğin, seçilen Ortaöğretim / İlköğretim okullarının alt yapısının uygulama yapmaya ne denli elverişli oldukları, aynı alanda birden fazla öğretmen varsa, bunlardan hangisinin, hangi ölçüte göre görevlendirileceği pek de belirgin değildir. Zaman zaman deneyimi en az olan genç öğretmenler görevlendirilirler, bazen de hep en kıdemli öğretmen, çoğunlukla maddi boyut dikkate alınarak rehber öğretmen seçilirler, bazı okullarda da her yıl rotasyon uygulanır. Aslında o alanda çalışan öğretmenlerin bir dayanışma içinde olmaları, kıdemli öğretmenlerin deneyimlerinden, genç öğretmenlerin yeni bilgileri ve dinamizminden yararlanılması ihtiyacı ortadadır. Milli Eğitim Müdürlüğü ve Fakülte Uygulama Koordinatörlüğünün yılda en az bir defa konuyla ilgili alan öğretmenleri ve ilgili idari personelle seminerler düzenlemesi, sorunları ve çözüm önerilerini dile getirmeleri ve yeni gelişmeler hakkında bilgilendirilmeleri uygulamanın verimliliğini arttıracaktır.

Uygulama Okulunun Fiziki Yapısı, Yönetim Anlayışı, Alanın Uygulama Okulundaki Önemslenme Derecesi

Uygulama Okuluna gittiğinizde, ilk karşılaşmada, o okul yönetiminin yapılacak uygulamaya yaklaşım tarzını hemen fark edersiniz. Yöneticiler genellikle kendi alanlarından adayların gelmesinden daha mutlu olurlar. Farklı alanlardan gelen adaylara karşı yaklaşımları zaman zaman sokaktaki vatandaşın yaklaşımına benzerlikler gösterebilmektedir. Her alan için yaratılmış bir önemslenme değeri oluşturulmuştur ve bu önyargının değişmesi oldukça zordur. Örneğin Yabancı Dil Eğitiminden söz edildiğinde akla hemen İngilizce'nin gelmesi, Almanca ile Fransızca'nın görmezlikten gelinmesi veya sadece İkinci Yabancı Dil durumunda bulunması. Özel okullar ile devlet okullarının Yabancı Dil derslikleri arasında büyük farklılıklar olduğu gibi, devlet okullarının Yabancı Dile bakış açıları, ona ayrılan derslik ve donanımlar arasında da önemli farklılıklar gözlenmektedir. Ders programları hazırlanırken, haftalık ders saati planlanırken, okulun Yabancı Dili önemseme dercesine göre yer ve zaman gösterilmektedir. Uygulama okullarında, sınıfına öğretmen adaylarının katılacağı öğretmenler çoğu zaman mutsuz olurken, sınıfına uygulama adayları gelmeyen öğretmenlerin bir kısmı, neden bana gelmedi diye alınganlık gösterebiliyorlar. Kimi de “angaryayı” yüklenecek birileri bulunduğu için içten içe gülümsüyorlar. İsimlerini belirtmeyi uygun bulmadığım bazı devlet okullarımız da, özellikle İkinci Yabancı Dil ders saatlerini ÖSS ye hazırlık için fen-matematik alanlarında test çözme veya dinlenme saati olarak kullanmaları da başka bir trajikomik durum yaratmaktadır. Durumun böyle olmasını idareciler de, öğrenciler de, veliler de ve ne yazık ki dersin öğretmenleri de benimsemiş gözüküyorlar.

Okulu Öğrenci Velilerinin Yaklaşım Biçimlerinin Oluşturduğu Sorunlar

Özellikle Özel Okullarda karşılaşılan bir sorun da, okul yönetiminin, uygulama öğretmen adayını kabulde isteksiz davranmalarını “Burası özel okul, velilerimiz sınıflarda stajyer öğretmenlerin bulunmasını istemiyorlar, eğitimdeki başarının olumsuz etkileneceğini düşünüyorlar.” gibi gerekçeyle açıklamalarıdır. Bunun tamamen yaratılmış bir gerekçe olacağını düşünmesek de, Özel Okul bedelini kendi keselerinden karşılayan velilerin, her konuda müdahale etmek isteyişlerini

anlamakta güçlük görünmektedir. Örneğin aynı velinin iki çocuğu olsa, çocuklardan biri, parasını kendisinin karşıladığı özel okula devam etse, diğeri Eğitim Fakültesi son sınıfındaki öğretmen adayı olsa, bu durumda hangi çocuğunun durumunu diğesine göre daha değerli göreceğini, hangisini kollamak isteyeceğini, merak etmemek elde değil.

DANIŞMAN ÖĞRETİM ELEMANI VE UYGULAMA OKULU REHBER ÖĞRETMENİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

Süreci Planlama ve Koordinasyondan Kaynaklanan Sorunlar

Uygulama okulunun ziyaret edileceği ilk gün, adaylar okul yönetimi, rehber öğretmen ve alan öğretmenleriyle tanışılır. Okulun genel bir tanıtımı ve uyulması istenen kurallar hatırlatılır, ardından da haftalık ders izleme ve etkinliklerin planlamasına geçilir. Tabii ki bu süreçte fakültedeki dersler devam etmektedir ve uygulama okulu kendi koşullarına göre haftalık ders planı yapmıştır. Ders izleme gün ve saatleri planlanırken fakülte ve uygulama okulu ders planının çakışmayan saatleri tercih edilecektir.

Okul Deneyimi haftalık dört saat uygulama okulunda ders izlemeyi gerektirdiğinden, planlama nispeten daha kolay olabilmektedir. Öğretmenlik Uygulamasında ise haftalık altı saat ders izleme koşulu bulunduğundan, planlamada daha fazla sorunlar yaşanabilmekte. Karşılaşılan olası sorunları şöyle sıralayabiliriz.

Her ortaöğretim / ilköğretim okulunda yeterince “İngilizce” ders saati mevcutken, Almanca ve Fransızca ders saatleri her okulda bulunmamakta, olan okullarda da, her sınıfta haftada iki saat İkinci Yabancı Dil olarak sunulmaktadır. Ders saatlerinin yeterli olmayışı ve aynı sınıfın iki saatlik dersinin de haftanın iki gününe serpiştirilmesi, planlamayı zorlaştırmaktadır. Oysa karşılıklı bilgi alışverişi ile, daha ders planı oluşturulurken uygun gün ve saatlerin tespit edilerek planlanması uygulamayı kolaylaştıracaktır.

Uygulama okulu son sınıf öğrencilerinin dikkatleri ÖSS ye yoğunlaştığından, planlamada son sınıf derslerine yer verme olasılığı kalmamaktadır. Her uygulama okuluna altı veya sekiz kişiden oluşan uygulama guruplarıyla gidilmektedir.

Gurubun altı / sekiz üyesiyle aynı anda bir sınıfta izleme yapılamadığından, gurubu kendi içinde iki alt guruba ayırmak gerekmektedir. Bu durumda da Okul Deneyiminde haftada $2 \times 4 = 8$ saat, Öğretmenlik Uygulamasında da $2 \times 6 = 12$ saat ders planlama ihtiyacı ortaya çıkmakta. Bu kadar ders saatini, her hangi bir çakışmaya yer vermeden oluşturabilmek için, alandaki diğer öğretmenlerin yardımına ihtiyaç duyulmakta, rehber öğretmen dışındaki diğer öğretmenler ne yazık ki olaya her zaman sıcak bakmamaktadırlar

Rehber / alan öğretmenleriyle yaptığımız tüm görüşmelerde, onların her zaman uyguladıkları davranış ve çalışma yöntemlerini uygulamalarını beklediğimizi söylememize rağmen, sınıfına izleyici gelen alan öğretmeni, kendini psikolojik baskı altında his ederek, adeta bir müfettiş gelmiş gibi, dersini her zamanki performansı ve uygulamasından farklı oluşturmaktadır. Bu da gerçek bir ders izleme yerine, bir anlamda yapay oluşturulmuş “örnek” ders izleme durumuna dönüşmektedir. Bundan hem rehber / alan öğretmeni hem de aday öğretmen rahatsızlık duymaktadır.

Uygulamanın danışman öğretim elemanı, uygulamayı planlayıp başlattıktan sonra, Okul Deneyimi için haftada bir saat, Öğretmenlik Uygulaması için haftada iki saat seminer çalışması yapması öngörülmüştür. Danışman, o hafta yapılan ve izlenen etkinliklerle ilgili yazılı rapor ve sözlü bilgileri alır, inceler, gerekli dönütleri verdikten sonra, bir sonraki haftanın planlamasını yapar. Bu konuda da danışman öğretim elemanlarının uygulamaları arasında farklılıklar gözlenmektedir. Bazı danışmanlar elden geldiğince seminerleri titizlikle değerlendirip, ihtiyaç duyulan dönütleri vermeye çalıştığını biliyoruz. Danışman arkadaşlarımızın bir kısmı, haftalık ders saati yoğunluğu, uygulamaya katılmakta isteksiz davranması v.b. nedenlerle ihtiyaç duyulan yönlendirme ve dönüt vermekten uzak, rapor ve belgeleri bir dosyaya takıp “dönem sonu bakarım” tarzı yaklaşımlarla sadece görüntüde bir işlem yapmış olmaktadır. “Öğretmen adayları bu süreçlerden geçerken, o zamana kadar edindiği bilgi ve deneyimini hem uygulama okul öğretmeni, hem de uygulama öğretim elemanının rehberliğinde bizzat sınıf içinde uygulamalar yaparak geliştirmesi beklenmektedir. Bu durumda öğretmen

adaylarının bu süreçlerden geçerken alacağı dönütler çok önemlidir” (Paker 2005) Aday öğretmen katıldığı etkinlikte yaptığı uygulamalar hakkında rehber öğretmen ve danışman öğretim elemanın değerlendirmelerini dikkate alarak bir sonraki uygulamasını yapacaktır.

Uygulama öğretim elemanının ve hem de uygulama öğretmenin rol ve işlevleri her ne kadar ortak yönleri olsa da birbirinden farklıdır. Uygulama öğretmeni sınıf içi etkinliklere yoğunlaşırken, uygulama öğretim elemanı hem sınıf içi etkinliklere ve hem de akademik boyutla ilgilenmektedir (Guillaume & Rudney, 1993; McNamara, 1995). Uygulama öğretmeni sınıf içi uygulamalar ve dersin eğitim programı ile ilgili pratik bilgiler verirken, uygulama öğretim elemanı her türlü mesleki gelişime yönelik kuramsal bilgiler sunmakta ve derste uygulanan yöntem ve tekniklere seçenekler sağlamaktadır (McNamara, 1995). Danışman öğretim elemanı ile rehber öğretmenin sürekli iletişim içinde olmalıdırlar. Bunun için sadece dönem başı tanışma, dönem sonu birlikte sınıfta aday öğretmeni izleyip not verme işlemlerinin dışında da, dönem boyunca karşılıklı ziyaretlerle gelişmeleri görüşüp paylaşmalı, aday öğretmenlere gereken uyarı ve yönlendirmeleri yapmalıdırlar. Bu süreçte rehber öğretmenin hep “melek”, danışman öğretim elemanın hep “öcü” rolünde olmaları gerekli değildir.

Değerlendirme ve Değerlendirme Ölçütlerinden Oluşan Sorunlar

Gerek Okul Deneyimi, gerekse Öğretmenlik Uygulaması değerlendirilirken, sürecin başından sonuna kadar yapılan ve yapılması gereken etkinlik ve uygulamaların bütünü dikkate almak gerekmektedir. Dönem başında yapılacak planlama ve değerlendirme ölçütleri adaylarla paylaşılmalı ve uygulamada öznel değerlendirmenin en alt düzeye indirilebilmesi için, olabildiğince somut ölçütler geliştirilmelidir (Ek- 1).

Uygulamada sıklıkla karşılaştığımız sorunları ise şöyle sıralamamı olasıdır: Dönem başında bir planlama yapılmayıp, uygulamanın akışına bırakılması. Değerlendirme ölçütleri ve bunların başarıya etki oranlarının belirlenmemiş olması. Danışmanın haftalık etkinlik raporlarını düzenli incelememesi ve seminerlerde dönüt vermemesi. Uygulama dersine gereken titizlik

gösterilmeyerek, genel kaniya göre değerlendirme yapılması. Rehber öğretmenlerin aday öğretmenlerin çalışmalarına genelde yüksek puan vermeleri, aynı grupta yer alan adaylar arasındaki değerlendirmenin adayların performansını yansıtmaması. Farklı guruplarda bulunan adayların değerlendirmeleri kıyaslandığında adil olmayan sonuçların gözlenmesi, adaylar arasında sıkça şu cümlelerin duyulmasına sebep olmaktadır: “ben x danışmanın gurubunda olsaydım kesinlikle daha yüksek not alırdım”.

Uygulamaya dayalı çalışmalarda değerlendirmeyi yüzde yüz objektif kılmak olası değilse de, aşağıda önerilen ölçütler dikkate alındığında öznelliği azaltmak olasıdır. Dönem başında dönem planı oluşturularak, yapılacak etkinlikler netleştirilir. Değerlendirme içinde şöyle bir şema önerilebilir:

Sınavlar:

1. **Ara sınav** (aşağıdaki bölümlerden oluşur) **% 50**

a) Uygulama Semineri	%10
b) Dönem Sonunda istenen özellikte Dosya Teslimi	%10
c) Uygulama Okulunda 8 hafta izleme ve 2 deneme dersi	%30

2. **Final sınavı** (aşağıdaki bölümlerden oluşur) **% 50**

Uygulama Dersi

a- Danışman Öğretim Elemanının Değerlendirmesi	%25
b- Rehber Öğretmenin Değerlendirmesi	%25

Uygulama Dersinin değerlendirilmesi için “**Fakülte Okul İşbirliği**” kaynağı S.22,23 de yer alan **Aday Gözlem Formu** (Ek– 2) ilk bakışta “ayrıntılı bir gözlem ve değerlendirme modeli” diye hayranlıkla baktığımız bu şemayı incelediğimizde, bir dizi belirsizlik ve karmaşıklıkla karşı karşıya olduğumuz anlaşılır. Toplam 46 maddelik bu ölçeğin en az 18 maddelik kısmı ya değerlendiren ve öğretmen adayının neyi amaçladığını anlayamadığı veya bu düzeydeki bir öğretmen adayından beklenemeyecek beklentiler oluşturduğu ortadadır. Bu maddeler 1.1.1, 1.1.2, 1.1.4, 1.2.3, 1.2.5, 2.1.6, 2.2.4, 2.2.8, 2.3.3, 2.3.4, 2.3.9, 2.4.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.4 ile numaralandırılmışlardır (Komisyon, 1998). Değerlendirmeyi bu verilere göre yapmak isteyen Rehber öğretmen ve Danışman büyük olasılıkla

genel izlenimlerinden edindikleri kanılarını bu maddelere de yansıtacaklardır, gerçekte bu maddelerde öngörülenleri değerlendirmiş olmayacaklardır. Bu gözlem formu, Yabancı Dil Öğretiminde ihtiyaç duyulan değerlendirme ölçütlerini tam olarak vermediği gibi, hesaplanmasında da karmaşıklık içermektedir. Önce E, K, İ ile değerlendirilecek, sonra her birinin toplam sayısı o harfin katsayısı ile çarpılacak, elde edilen ham puan 100 puana dönüştürülecek. Kaç danışmanın veya rehber öğretmenin bu yolu tam izlediğini merak konusudur. Bunun yerine biz bölüm olarak kendi öğrencilerimize, fazla ayrıntıya boğulmadan, Yabancı Dil Öğretiminde olmazsa olmazları içeren, tek sayfada toplanmış, genel bakışı ve adayın performansını ortaya koyan Değerlendirme Formunu uygulamayı kararlaştırdık(Ek-3):

Uygulama Okulu Rehber Öğretmenin Ücretlendirilmesinde Oluşan

Sorunlar

Yaklaşık 1999-2000 yılından bu yana Ortaöğretim / İlköğretimde görev yapıp uygulamaya guruplarına Rehberlik yapan öğretmenlere belli miktarda ilave ek ders ücreti ödenmektedir. Rehber öğretmenlere Okul Deneyimi için 4 saat/hafta, Öğretmenlik Uygulaması için 6 saat hafta ücretlendirme yapılamakta, uygulama okulu Müdürü ve bir Müdür yardımcısına da 2 saat/hafta ücret ödemesi yapılmaya devam edilmektedir. Ücret ödemesi yapılmadan önce de Öğretmenlik Uygulaması yapılmaktaydı ve Ortaöğretim öğretmenleri ile idarecileri tamamen amatör ruhla, büyük bir istek ve gayretle yardımcı olurlardı. Devreye ücretlendirme girince, ilk önce idareciler ödemeleri yetersiz buldular. Ardından da aynı alanda görev yapan öğretmenler arasında kırgınlıklar başladı. Her öğretmen “ücreti hangi öğretmen alıyorsa, rehberlik hizmetini de o öğretmen versin, adaylar da o öğretmen eşliğinde sınıflara katılsınlar.” demeye başladı. Altı / sekiz kişilik uygulama gurubu uygulama okulunda iki alt guruba ayrıldığında, kendiliğinden izlenecek ders sayısı Okul Deneyiminde 8 saat/hafta, Öğretmenlik Uygulamasında 12 saat/haftaya çıkmaktadır. Bu durum bir yandan yapılan işin yarısının ücretlendirildiği anlamına gelmekte, diğer yandan da haftalık ders planı gereği, adayların birden fazla öğretmen eşliğinde dersleri izleme durumuyla karşı karşıya bırakılmaktadır. Diğer bir husus da idarecilerle alan öğretmenleri arasında zaman

zaman sorunlar yaşanmasıdır; bazı öğretmenlerimiz “Neden görev bana verilmedi, diğer arkadaş kayırıldı?” derken, bazı öğretmenlerimiz de “Ne ücret istiyorum, ne de sınıfıma kimsenin gelmesini.” dediklerine tanık olmaktadır.

2008-2009 eğitim-öğretim yılında bir yarıyıl için idarecilere 175, Rehber öğretmenlere Okul Deneyimi için 350, Öğretmenlik Uygulaması için 525 TL sı ödeme yapıldı. Bir uygulama okulunda iki arkadaş bu sorumluluğu paylaştıklarında, 14 haftalık hizmet karşılığı ödenen bedeli iyi niyetle bölüştüklerinde de, ele geçen miktar fazla bir şey ifade etmemektedir. Eğer bir ödüllendirme yapılması isteniyorsa, uygulama okulunda girilen ders saati kadar ücretlendirme yapılmalıdır, yani Okul Deneyimi için 8 saat/hafta, Okul Deneyimi için 12 saat/hafta. Aksi durumda bazen yüzümüze söylenir, bazen de fısıltı olarak bu durumlara tanık olmaya devam ederiz. Doğal olarak bu beklenti uygulamanın başarısına olumsuz yansiyacaktır.

UYGULAMAYA KATILAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ NEDEN OLDUĞU SORUNLAR

Uygulamaya katılan adayların neden olduğu sorunlardan söz ederken, bütün adayların bu çerçevede görülmemesi gerektiğini de özellikle belirtmek isterim. Bu mesleği gerçekten seven, bütün içtenliği ve gayreti ile daha iyisini yapmaya çalışan ve ilerisi için büyük umutlar vadeden adaylarımız olduğu gibi, ÖSS sonucu, istemeden Yabancı Diller Eğitimi alan ve ileride öğretmenlik mesleğini yapmayı hiç düşünmeyen adaylarımızın sayısı da azımsanmayacak düzeydedir.

Adayların Hazır Bulunuşluk Düzeyleri ve Özgüven Sorunları

Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde öğrenim gören öğrencilerimiz, Orta Öğretimde Yabancı Dil Kolu olarak İngilizce öğrenmiş, ÖSS ye de yaklaşık 40 bin kişiden biri olarak sınava katılmışlardır. 2008 ÖSS verilerine göre yurt içinde Yüksek Öğretimde; İngiliz Dili Eğitimi I. Öğretim 2470, II. Öğretim 968, İngiliz Dili ve Edebiyatı I. Öğretim 1514, II. Öğretim 340, Amerikan Dili ve Kültürü / Edebiyatı 534, Dilbilim 72, Karşılaştırmalı Edebiyat 97, Mütercim-Tercümanlık (İngilizce) 425, Çeviri Bilim 47, yurt dışında ise İngilizce Öğretmenliği (+ODTÜ Kıbrıs) 430, İngiliz Dili ve Edebiyatı 187, Mütercim-Tercümanlık (İngilizce) 106

kontenjan ayrılmıştır. Bu Bölümlerinin toplamda 6467 si yurt içi, 723 ü yurtdışı olmak üzere 7190 kontenjanı bulunmakta (ÖSYM-2008). Geriye kalan adaylar ya ertesini yıl bir kez daha şanslarını denemek istiyorlar veya Almanca, Fransızca Dillerine ve diğer Dil puanı ile öğrenci kabul eden alanlara yönelmek durumunda kalıyorlar. Eğitimlerinin daha başlangıcında emsallerinden daha az cazibeli alanlara yönelmek durumunda kaldıkları için, öğrenme istekleri de yetersizlik göstermektedir. Çevre ve aile etkisiyle bu alanları seçen öğrenciler, bazen öğrenim sürelerini uzatarak bir türlü son sınıfa geliyorlar. Ancak öğrenim sürecinde ne dilini öğrendikleri ülkelere gidebiliyorlar, ne o dili gerektirdiği kültürü özümüyorlar. Uygulamaya gidildiğinde de, doğal olarak sınıfın karşısında diğer etmenlerin yanında, dile yeterince hakim olamayışları, dili öğretmede ihtiyaç duyulan eğitsel fonksiyonları tam olarak yerine getirememelerine neden olmakta, kendine güvenlerini sarsmaktadır. Çok defa öğrencilerimin uygulama sürecinde eğitim-öğretim sürecini iyi değerlendiremediklerini itiraf ettiklerine, kendilerinin Hazırlık sınıfı ve birinci sınıfta aldıkları derslerin kitaplarını/notlarını tekrardan karıştırdıklarına tanık oldum. Ortaöğretimde bugün Almanca ve Fransızca İkinci yabancı Dil olarak sunulurken, Yüksek öğrenimde, ikinci Yabancı Dilin nasıl öğretilene yönelik dersler yok denecek kadar azdır, sadece seçmeli ders olarak bir yarıyıl 2 saat/hafta bu alana genel düzeyde değinilir. İngilizce Öğretmenliği adaylarının bu tür kaygıları yoktur veya yok denecek kadar azdır.

Adayların Mesleki Kaygılarının Oluşturduğu Sorunlar

Uzun yıllar İngiliz Dili Eğitimi alanlar, mezun olur olmaz öğretmen olarak atanıyor, özel sektörde de iyi işler buluyorlardı. Hatta o denli çok İngilizce bilen aranıyordu ki, diğer dillerden mezun olmuş, değişik yollarla bir sertifika alabilenler, fizik, biyoloji gibi başka alanlarda eğitimini İngilizce tamamlayanlar ve hatta taşrada, öğrenimleri sırasında bir iki yıl haftada iki saat İngilizce eğitimi aldığını not dökümü üzerinde yada fakültelerinden aldıkları düz bir yazı ile belgelendirenler hemen İngilizce öğretmeni olarak görevlendirildiler. Yıllar içinde, mezunların sayısının artması, ülkenin ekonomik sorunları, IMF ile yapılan görüşmelerin etkisiyle kontenjanlara sınırlamalar getirilmiştir. İş o boyuta geldi

ki, mezunların yaklaşık yarısı kadrolu, sözleşmeli veya ders ücretli olarak atanabilmekte, KPSS deki kıyasıya yarış neredeyse fakültelerin tüm son sınıf öğrencilerini dersanelere yönelme durumunda bırakmıştır. Bilindiği üzere KPSS de bugüne değin hiç alan bilgisi sınanmamış, ama oradaki sonuçlara göre bütün alanlara öğretmenler atanmaktadır. İngiliz Dili Eğitimi öğretmen adayları uygulama sürecinin bir kısmını dersanelere devam için kullanmaktadırlar. Danışman ve rehber öğretmenler ya bu durumun farkındalar ama olaya hoşgörü ile bakıyorlar veya farklı nedenlerle süreci takip etmiyorlar.

Almanca ve Fransızca eğitimi alan öğretmen adaylarının durumu daha büyük bir sorun yumağını oluşturmaktadır. On yılından daha uzun bir süredir MEB bu alanlarda kadro tahsisi yapmıyordu. Yeni uygulamayla İkinci yabancı Dilin devreye alındı, önce farklı sertifikalarla Sınıf Öğretmenliği yapan Almanca ve Fransızca mezunları kadrolarıyla birlikte alan öğretmenliğine kaydırıldılar. Onların içinde, yıllardır öğrendiği dili hiç kullanamayan, bildiklerini unutanların sayısı az değildir. Son iki yılda Almanca için 30 lu 20 li kontenjanlar ilan ediliyor, Fransızca için ise maalesef hiç kontenjan konmuyor. Özel sektördeki istihdam olanakları da çok sınırlı kalmaktadır. Bu durum öğretmen adaylarının eğitim öğretimleri ve Öğretmenlik Uygulamasına layıkıyla ilgilenmelerini engelliyor. Eğitim politikaları ile istihdam politikaları arasında bir koordinasyonun sağlanması ihtiyacı gün gibi ortadadır. Aksi durumda eğitilmiş işsizlerin nelere yol açabileceğini kestirmek güç olacaktır.

Adayların Uygulama Sürecine Sorumluluklarını Yapmaktan Kaçınmalarının Oluşturduğu Sorunlar

Son olarak da şunu belirtmemiz gerekecektir: uygulamaya katılan öğretmen adaylarımızın bir kısmı, gelecekte bu mesleği yapmayı istemedi, istese de bu alanda iş bulma şansı görememektedir. Bazı adaylar uygulamada yapılan çalışmalardan hoşnut olmadığı, bu işlemi sadece bir formalite tamamlama gibi gördüğü, bu etkinliğe katılmak yerine başka işlerle uğraşmayı tercih ettikleri için uygulamanın gerektirdiği sorumlulukları tam yerine getirmemektedir. Kimisi düzenli devam etmeyip, rehber öğretmenden devam etmiş gibi imza almaktadır.

Kimi anlatacağı derse hazırlıksız girmekte, kimi arkadaşlarının yaptığı hazırlıkları kullanmak istemektedir. Kimi başka arkadaşının hazırladığı gözlemleri taklit etmekte, kimi arkadaşlarının dosyalarını fotokopi ederek kullanmaya kalkışmakta, kimi artık yıla kaldığı için sadece uygulama nedeniyle başka ilden uygulama okulunun bulunduğu ile gelip gitmekte sorun yaşadığını belirterek, uygulamaları neredeyse sadece yüzde ellisiyle yetinmektedir.

Bahaneler üreterek geleceğin öğretmen adaylarını yetiştirdiğimiz çalışmaların heba olmaması için, bir yandan planlı ve tutarlı çalışırken, diğer yandan da mesleği ve Yabancı Dil öğrenmenin gereklerini öğretmeye devam etmeliyiz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sorunların varlığı, öğretmen yetiştirmede çok önemli basamağı oluşturan Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulamasından vazgeçmemize neden olmamalıdır, vazgeçemeyiz, ama sorunları görmezden de gelemeyiz. Her sorun, doğru yaklaşım, birlikte çalışma, uygun yöntemle giderilebilir veya asgariye indirilebilir. Yukarıda sıralanan sorunlara şu önerileriyle çözüm bulunabileceği düşüncesindeyim. Eğitim Fakülteleri için geliştirilen yeni ders programlarına uygun yeni yönetmelik ve yönergelerin geliştirilmelidir. Üniversite ve Milli Eğitim Müdürlükleri ve uygulama okulu arasında gönüllü ve sürekli işbirliği sağlanmalıdır. Öğretmen adayları Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması sürecine kadar aldıkları eğitim-öğretimle mesleğin öngördüğü donanıma sahip hale getirilmeli. Adaylar uygulamadan önce bazı önkoşulları gerçekleştirmeden bu sürece dahil edilmemelidir, örneğin dördüncü sınıf başında kapsamlı bir seviye tespit sınavı uygulanabilir. Eğitim Fakültelerinin geneline hitap eden uygulama rehberi yerine, bölümlerin özelliklerine uygun uygulama rehberi geliştirilmelidir. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü böyle bir çalışma yapmıştır, ancak bu çalışmanın da yeniden güncelleştirilme ihtiyacı vardır. Uygulama okullarında sayısal yığılmaları önleyecek biçimde uygulama grupları oluşturulmalıdır. Okul Deneyimi ile Öğretmenlik Uygulaması arasındaki bağlantı ve farklılıklar anlaşılır biçimde belirlenmeli ve uygulama sürecinin de buna uygun yürütülmesi gerekir. Okul Deneyimi ve Öğretmenlik

Uygulaması için bölümlerin özelliklerine uygun değerlendirme ölçütlerinin geliştirilmeli ve uygulanmasında asgari müşterekler oluşturulmalıdır. Danışman öğretim elemanı ile okul rehber öğretmenin sürekli işbirliği halinde olması, karşılıklı ziyaretlerle uygulamalarla ilgili bilgi ve öneri alışverişinde bulunmalıdır. Her yarıyıl sonunda, uygulamaya katılan adaylara bir anket uygulanarak, uygulamalar hakkındaki dönütleri alınmalı ve sonraki uygulamalarda bu hususlar dikkate alınmalıdır. Her yarıyılın başında ve sonunda, fakülte uygulama koordinatörü öncülüğünde danışman öğretim elemanlarına değerlendirme seminerleri uygulanmalı. İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde de yarıyıl başlamadan önce ve yarıyıl bitiminden hemen sonra rehber öğretmenlere bilgilendirme ve değerlendirme seminerleri yapılmalıdır. Sayısal yığılma oluşması halinde, ya her yarıyıl belirlenen alandan öğretmenlere veya her alandan temsilci öğretmenlere bu seminerler uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Koç, S., Ergezen, S.,& Ayas, A. (1998). “*Fakülte-Okul İşbirliği*”, *Öğretmen Eğitimi Dizisi*, YÖK / Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi, Ankara.
- Köksal, D., Topkaya, E.Z., Yavuz, A., & Erdem G. (2008). *Yabancı dil eğitimi bölümleri için teoriden pratiğe öğretmenlik uygulaması*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Paker, T. (2005). *Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanının yönlendirmesiyle ilgili karşılaştıkları sorunlar*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28-30 Eylül, Denizli.
- Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrenci El Kitabı (1999). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi, Bursa
- ÖSYM Öğrenci Yerleştirme Kılavuzu(2000). ÖSYM Kılavuz 2000, ÖSYM yayınları, Ankara.
- ÖSYM Öğrenci Yerleştirme Kılavuzu (2008). ÖSYM Kılavuz 2008, ÖSYM yayınları, Ankara.

EK : 1

DERSİN KODU VE ADI : EBB 4004 ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI
DERS PLANI VE İÇERİĞİ

1. Hafta	Uygulama adayı öğrencilerle Anabilim Dalında toplantı. Uygulamada uyulacak ilklerinin tanıtımı. Öğretmenlik uygulamasının nasıl değerlendirileceğinin adaylara bildirilmesi
2. Hafta	Uygulama guruplarının danışman öğretim elemanı ile uygulama okulunun ziyareti, okul yöntemi ve rehber öğretmen ile tanışma, haftalık ders izleme programının oluşturulması.
3. Hafta	Uygulama sınıflarında genel gözlem, yıllık ve günlük plan hakkında bilgi edinme. + Okul Yönetimini Tanıma
4. Hafta	Uygulama sınıflarında okuma-anlama, dinleme-anlama çalışmalarının gözlemi + Okul Rehberlik Hizmetleri
5. Hafta	Uygulama sınıflarında dilbilgisi + yazma çalışmalarının gözlemi + Rehber Öğretmenle Nöbete Eşlik etme
6. Hafta	Uygulama sınıflarında ders öğretim araçlarının kullanımlarının Gözlemi + Okulda kullanılan kaynak kitap ve malzemeleri tanıma
7. Hafta	Uygulama sınıflarında sınav hazırlama, uygulama ve değerlendirmenin izlenmesi + Okulun Kütüphane, Spor, Kültürel Etkinlikleri Tanıma
8. Hafta	Uygulama sınıflarında iki adayın birer saat etkin katılımı. Uygulama sonuçlarının rehber öğretmenle görüşülüp, değerlendirilmesi (Deneme Dersi) + Dönem/Yıllık Plan
9. Hafta	Arasınava (Vize) haftası
10. Hafta	Uygulama sınıflarında iki adayın birer saat etkin katılımı Uygulama sonuçlarının rehber öğretmenle görüşülüp, değerlendirilmesi (Deneme Dersi) + Haftalık / Günlük Ders Planı
11. Hafta	Uygulama sınıflarında iki adayın birer saat etkin katılımı Uygulama sonuçlarının rehber öğretmenle görüşülüp, değerlendirilmesi (Deneme Dersi) + Bireysel Ders Planı
12. Hafta	Danışman öğretim elemanı ve rehber öğretmenin izleyecekleri DEĞERLENDİRME yapacağı uygulamaya etkin katılım
13. Hafta	Danışman öğretim elemanı ve rehber öğretmenin izleyecekleri DEĞERLENDİRME yapacağı uygulamaya etkin katılım
14. Hafta	Uygula Sürecinin genel değerlendirilmesi (Fakültede)
	Not: Yukarıda haftalara göre yapılan konu sıralaması, uygulama okulundaki çalışmalara paralel olarak yer değişebilir.

EK : 2**Fakülte Okul İşbirliği kaynağı s.22,23 de yer alan ADAY GÖZLEM FORMU**

		E	K	İ	
1.0	KONU ALANI VE ALAN EĞİTİMİ				
1.1	KONU ALANI BİLGİSİ				
	1.1.1	Konu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilme			
	1.1.2	Konuda geçen temel ilke ve kavramları mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilme			
	1.1.3	Konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili (şekil, şema, grafik, formül vb.) uygun biçimde kullanabilme			
	1.1.4	Konu ile alanın diğer konularını ilişkilendirebilme			
1.2	ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ				
	1.2.1	Özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini bilme			
	1.2.2	Öğretim teknolojilerinden yararlanabilme			
	1.2.3	Öğrencilerde yanlış gelişmiş kavramları belirleyebilme			
	1.2.4	Öğrenci sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme			
	1.2.5	Öğrenme ortamının güvenliğini sağlayabilme			
2.0	ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ				
2.1	PLANLAMA				
	2.1.1	Ders planını açık, anlaşılır ve düzenli biçimde yazabilme			
	2.1.2	Amaç ve hedef davranışları açık bir biçimde ifade edebilme			
	2.1.3	Hedef davranışları uygun yöntem ve teknikleri belirleyebilme			
	2.1.4	Uygun araç-gereç ve materyal seçme ve hazırlayabilme			
	2.1.5	Hedef davranışlara uygun değerlendirme biçimleri belirleyebilme			
	2.1.6	Konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirebilme			
2.2.	ÖĞRETİM SÜRECİ				
	2.2.1	Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini uygun biçimde kullanabilme			
	2.2.2	Zamanı verimli kullanabilme			
	2.2.3	Öğrencilerin etkin katılımı için etkinlikler düzenleyebilme			
	2.2.4	Öğretimi bireysel farklılıklara göre sürdürebilme			
	2.2.5	Öğretim araç-gereç ve materyalini sınıf düzeyine uygun biçimde kullanabilme			
	2.2.6	Özetleme ve uygun dönütler verebilme			
	2.2.7	Konuyu yaşamla ilişkilendirebilme			
	2.2.8	Hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirebilme			
2.3	SINIF YÖNETİMİ				
		<i>Ders başında</i>			
	2.3.1	Derse uygun bir giriş yapabilme			
	2.3.2	Derse ilgi ve dikkati çekebilme			
		<i>Ders süresinde</i>			
	2.3.3	Demokratik bir öğrenme ortamı sağlayabilme			
	2.3.4	Derse ilgi ve güdünün sürekliliğini sağlayabilme			
	2.3.5	Kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemler alabilme			
	2.3.6	Övgü ve yaptırımlardan yararlanabilme			

	<i>Ders sonunda</i>			
2.3.7	Dersi toparlayabilme			
2.3.8	Gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilme			
2.3.9	Öğrencileri sınıftan çıkarmaya hazırlayabilme			
2.4	İLETİŞİM			
2.4.1	Öğrencilerle etkili iletişim kurabilme			
2.4.2	Anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verebilme			
2.4.3	Konuya uygun düşündürücü sorular sorabilme			
2.4.4	Ses tonunu etkili biçimde kullanabilme			
2.4.5	Öğrencileri ilgi ile dinleme			
2.4.6	Sözel dili ve beden dilini etkili biçimde kullanabilme			
3.0	DEĞERLENDİRME VE KAYIT TUTMA			
3.1	Uygun değerlendirme materyali hazırlayabilme			
3.2	Öğrencilerin anlama düzeylerine göre dönütler verebilme			
3.3	Öğrencilerin ürünlerini kısa sürede notlandırma ve ilgililere bildirebilme			
3.4	Değerlendirme sonuçlarının kayıtlarını tutma			
4.0	DİĞER MESLEKİ YETERLİKLER			
4.1	Mesleği ile ilgili yasa ve yönetmeliklerin farkında olma			
4.2	Mesleki öneri ve eleştirilere açık olma			
4.3	Okul etkinliklerine katılma			
4.4	Kişisel ve mesleki davranışları ile çevresine iyi örnek olma			
	Toplam			

Bu formun kullanılması ile ilgili açıklama: Değerlendirmenizi nota dönüştürmede aşağıdaki örnekten yararlanabilirsiniz. E, K ve İ'nin sayısal değerleri sırasıyla E=1, K= 2 ve İ=3 olsun. Değerlendirilen aday öğretmen, örneğin, 14 E, 16 K ve 16 İ almış olsun. Aday öğretmenin aldığı puanı 100 üzerinden değerlendirmek istiyorsanız, şu formülü kullanınız. $[(14 \times 1) + (16 \times 2) + (16 \times 3)] \times 100 / 138 = 68$ olarak bulunur. (Fakülte Okul İşbirliği, Komisyon 1998)

EK : 3

ÖĞRETMEN ADAYININ DAVRANIŞLARINI GÖZLEMLEME FORMU

Tarih:...../...../.....

DEĞERLENDİRİLECEK ADAYIN

Adı- Soyadı

Numarası

Ünite

Sınıfı

Uygulama Okulu

Uygulama Sınıfı

Ders

Konu

Verilen Puan:

1.Konuya Girişi (Konuyu belirlemesi, bir önceki dersi özetleme, yeni ders ile önceki ders arasında bağlantı kurma)	(10 P.)	<input type="text"/>
2.Öğrencilere karşı tutum ve davranışı (Öğrencilerin cevaplarına tepkisi, sınıfa hakimiyeti, ortak davranışa yöneltme, ödül ve cezalandırma)	(10 P.)	<input type="text"/>
3.Yazı tahtasını kullanışı	(5 P.)	<input type="text"/>
4.Araç-gereç hazırlaması ve kullanılması	(10 P.)	<input type="text"/>
5.Dersi işleyişi (Öğrencilerin derse ilgisini canlı tutması, iletişim ve etkileşimi sağlama, jest ve mimikleri, soru sorması, öğrenciye söz vermesi)	(15 P.)	<input type="text"/>
6.Uygun yöntemleri seçme ve kullanma becerisi	(10 P.)	<input type="text"/>
7.Zaman ayarlamadaki başarısı	(10 P.)	<input type="text"/>
8.Dile hakimiyeti, derste dilin kullanılması (Öğrenci seviyesini dikkate alması)	(10 P.)	<input type="text"/>
9.Ders planını hazırlama ve uygulamadaki başarısı	(10 P.)	<input type="text"/>
10.Verilen dersin amacına ulaşmadaki başarısı	(10 P.)	<input type="text"/>
Formu Dolduran:	İmza :	Toplam Puan: (100 P.)
		<input type="text"/>